

การเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียง
ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา *
ENHANCING THE POTENTIAL FOR SELF-SUFFICIENT OCCUPATION
OF COMMUNITY ENTERPRISE ENTREPRENEURS
IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

ธวัชชัย สมอเนื้อ, รัฐพล เย็นใจมา

Thawatchai Samornuea, Rattapon Yenjaima

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: thawatchai.sam@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาศักยภาพการประกอบอาชีพ 2. เสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียง และ 3. นำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 312 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ศักยภาพการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 2. การเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และ 3. รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1. จิตใจ มีความภาคภูมิใจในอาชีพ 2. สังคม เกื้อกูลช่วยเหลือกัน 3. ทรัพยากร ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า 4. เทคโนโลยี พัฒนาและประยุกต์ใช้

* Received September 19, 2025; Revised October 23, 2025; Accepted October 28, 2025

ภูมิปัญญาได้เหมาะสม และ 5. เศรษฐกิจ ดำรงชีวิตพออยู่พอกิน ทั้งนี้มี 2 รูปแบบ คือ การสร้างโดยชุมชนเองและการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย

คำสำคัญ: การเสริมสร้างศักยภาพ; การประกอบอาชีพแบบพอเพียง; ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

Abstract

This research article aims to: 1. examine the occupational potentials of community enterprise entrepreneurs, 2. enhance their self-sufficient occupational capabilities, and 3. present models for promoting self-sufficient occupational development among community enterprise entrepreneurs in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The study employed a mixed-methods approach with a sample of 312 participants. Two research instruments were used: questionnaires and in-depth interviews. For the qualitative component, 15 key informants were interviewed. Quantitative data were analyzed using percentages, means, and standard deviations, while qualitative data were analyzed through content analysis and presented descriptively.

Findings were as follows: 1. The overall occupational potential of community enterprise entrepreneurs in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province was at a high level ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.53). Considering each aspect, knowledge showed the highest mean score. 2. The overall enhancement of potential for self-sufficient occupation of community enterprise entrepreneurs was at a high level ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.69). In this respect, resources and environment scored the highest, and 3. The model for enhancing the potential for self-sufficient occupation of community enterprise entrepreneurs comprised five aspects: 1. psychological aspect; having pride in one's occupation, 2. social aspect; mutual support and assistance, 3. resources aspect; optimal utilization of natural resources, 4. technological aspect; developing and applying indigenous knowledge appropriately, and 5. economic aspect; living sufficiently according to one's means. The model consisted of two approaches: one developed within the community and the other supported by external networks.

Keywords: Capacity Building; Self-Sufficiency Livelihood; Community Enterprise Entrepreneurs

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีความมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว จำเป็นต้องปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สอดคล้องตามแนวคิดความพอเพียง โดยคำนึงถึงเหตุผล และการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ อย่างรอบด้าน พร้อมใช้ความรู้ทั้งจากภายในและภายนอก ประเทศ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาจึงควรดำเนินการอย่างรอบคอบ ไม่ทำลายทรัพยากรหรือสิ่งแวดล้อม และสร้าง พื้นฐานการผลิตที่มั่นคง ภาคเกษตรพัฒนาสู่ความมั่นคงทางอาหาร ภาคอุตสาหกรรมเพิ่ม มูลค่าในห่วงโซ่การผลิต และภาคบริการใช้ศักยภาพด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ไทยเป็นแรงสนับสนุน ซึ่งความเข้มแข็งของชุมชนควรเริ่มจากระดับครอบครัวด้วยการ จัดการทรัพยากรพื้นฐานให้เพียงพอ ควบคุมค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้ และออมอย่างเหมาะสม จากนั้นขยายสู่การพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่มชน รวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมใช้ การเรียนรู้และการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือเสริมสร้างศักยภาพและสิทธิในการบริหาร จัดการทรัพยากร ชุมชนที่เข้มแข็งสามารถบรรเทาความยากจน ส่งเสริมธรรมาภิบาล และ พึ่งพาตนเองได้ ก่อนจะขยายความร่วมมือไปยังชุมชนอื่นบนพื้นฐานของความเกื้อกูลและ ความร่วมแรงร่วมใจ

ปัจจุบัน การพัฒนาชุมชนได้รับการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐและเอกชนผ่าน โครงการต่าง ๆ เช่น หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ และกลุ่มอาชีพท้องถิ่น กลุ่มเหล่านี้ถือเป็นวิสาหกิจชุมชน (Small and Micro Community Enterprises) ซึ่งเป็น เครื่องมือของรัฐบาลในการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสร้างรายได้ ลดความยากจน และส่งเสริมอาชีพที่ยั่งยืน วิสาหกิจชุมชนจึงไม่ใช่เพียงธุรกิจ แต่เป็นกระบวนการพัฒนา ทรัพยากรด้วยความคิดสร้างสรรค์และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สะท้อนแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง มุ่งส่งเสริมการพึ่งตนเองและการบูรณาการองค์ประกอบหลายมิติให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน (เสรี พงศ์พิศ, 2549)

ในอดีต วิสาหกิจชุมชนเกิดจากการรวมตัวของประชาชนระดับรากหญ้าโดยไม่เป็น นิติบุคคล จึงขาดการสนับสนุนที่เป็นระบบและเอกภาพ แม้บางแห่งได้รับความช่วยเหลือ จากภาครัฐ แต่ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง ต่อมารัฐบาลกำหนดให้วิสาหกิจ ชุมชนเป็นนโยบายสำคัญเพื่อส่งเสริมการจัดการทุนชุมชน สร้างรายได้ และความพึ่งพา ตนเอง อันเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก พื้นที่ศึกษายังประสบปัญหา การบริหารจัดการไม่เป็นระบบ ขาดความรู้ด้านการตลาดและแหล่งทุน ผลิตภัณฑ์ไม่มี เอกลักษณ์ และการสืบทอดความรู้ไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนขาดความเข้มแข็ง จึงเป็นที่มาของการวิจัยเพื่อหาแนวทางพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมุ่งประยุกต์แนวทางเพื่อเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ก้าวหน้า พึ่งพาตนเองได้ และนำไปสู่การพัฒนาอย่างมั่นคงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและครอบคลุม

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับสำนักงานพัฒนาชุมชนและสำนักงานเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 56 กลุ่ม รวมสมาชิกทั้งสิ้น 1,398 คน (สำนักงานการเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, ม.ป.ป.)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) เพื่อคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) ได้จำนวน 312 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนวิสาหกิจชุมชน คณะกรรมการกลุ่ม และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งสิ้น 15 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมประเด็นการเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียง

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) พัฒนาจากทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลการวิจัยเชิงปริมาณ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการแจกและเก็บคืนแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างภายใน 7 วัน

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยสัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ใช้วิธีการสนทนาเชิงธรรมชาติ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างต่อเนื่อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยตรวจสอบและคัดกรองข้อมูล การเข้ารหัส และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท (Contextual Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ ควบคู่กับการเก็บข้อมูล สรุปประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์ และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) พร้อมคำพูดของผู้ให้ข้อมูลและภาพประกอบตามความเหมาะสม

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพการประกอบอาชีพ ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความรู้	3.75	0.48	มาก
ด้านทักษะ	3.64	0.66	มาก
ด้านประสบการณ์	3.49	0.82	มาก
รวม	3.62	0.53	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.48) รองลงมาคือ ด้านทักษะ ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.66) ในขณะที่ด้านประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.82) แต่ยังคงอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. การเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม

การเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านจิตใจ	3.72	0.82	มาก
ด้านสังคม	3.71	0.69	มาก
ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	3.73	0.87	มาก
ด้านเทคโนโลยี	3.67	0.88	มาก
ด้านเศรษฐกิจ	3.56	0.92	มาก
รวม	3.71	0.69	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงการเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียงพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.87) รองลงมาคือ ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.82) ตามด้วย ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.69) ส่วน ด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.88) ในขณะที่ ด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.92) แต่ยังคงอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1. ด้านจิตใจ ผู้ประกอบการเกิดความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาความสามารถของสมาชิกกลุ่มเพื่อความยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ก่อให้เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็งและเป็นอิสระ 2. ด้านสังคม ผู้ประกอบการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแกร่ง และพึ่งตนเองได้ผ่านการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน 3. ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีการจัดกระบวนการเพื่อปลูกฝังจิตสำนึก สร้างระบบการผลิตและบริการที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ 4. ด้านเทคโนโลยี มุ่งพัฒนาและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อการพึ่งตนเองอย่างสมดุล และ 5. ด้านเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกินตามฐานะของตน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิด

ความเข้มแข็งแก่ชุมชน พร้อมทั้งสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ศักยภาพการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.53) สอดคล้องกับงานวิจัยของสมใจ ศรีเนตร (2555) ได้วิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ผู้ที่มีความเข้าใจหลักวิสาหกิจชุมชน คิดเป็นร้อยละ 34 มีแนวโน้มเข้าร่วมกิจกรรมได้ง่ายขึ้น การพัฒนาให้ยั่งยืนจำเป็นต้องส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลผลิต ลดรายจ่ายในครัวเรือน และน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ ยึดความสมดุลกับธรรมชาติ และส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญกมล ดอนขวา (2555) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยผลักดันทางเศรษฐกิจชุมชนด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีผลโดยตรงต่อกิจกรรมการขายมากที่สุด และกิจกรรมการขายส่งผลต่อการจัดสรรกำไรส่วนเกินเพื่อช่วยเหลือชุมชน โดยเฉพาะด้านการให้การศึกษา ขณะเดียวกัน ปัจจัยด้านพื้นฐานทางกายภาพส่งผลโดยตรงต่อการจัดสรรกำไรส่วนเกินในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาผู้นำ สมาชิกกลุ่ม และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจึงมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มยอดขายและสร้างรายได้หมุนเวียนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

เมื่อเปรียบเทียบการเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีระบบครอบคลุมมิติทั้งด้านการวางแผน การจัดการ การอำนวยความสะดวก และการควบคุมอย่างเป็นระบบ พร้อมกับการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดหลักพอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันภายในกลุ่มสมาชิก การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและประหยัด การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การส่งเสริมความสามัคคีและความเอื้ออาทรต่อสมาชิกและชุมชน การน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการผลิต การขาย และการจัดสรรผลกำไรส่วนเกินเพื่อพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ช่วยสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยง และสามารถสร้างรายได้ที่หมุนเวียนกลับสู่ครอบครัวและชุมชน

2. การเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.69) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะวัน เพชรหมี่ (2553) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษา

ผลสัมฤทธิ์การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านพฤติกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมความสามัคคี ความร่วมมือ และการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างสมาชิก ตลอดจนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่ชุมชนสามารถปรับตัวและใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความมั่นคง และสอดคล้องกับงานวิจัยของกันต์ อินทวงศ์ และไพโรจน์ ด่วนนคร (2556) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการธุรกิจแบบมีส่วนร่วมโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์ (KMC: การจัดการความรู้สู่ชุมชนพอเพียง) พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจากสื่อโทรทัศน์ และมีความเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน จุดแข็ง คือ การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและประหยัด ส่วนจุดอ่อน คือ การจัดการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงยังไม่ครอบคลุมทุกมิติของธุรกิจ ซึ่งสะท้อนถึงประเด็นที่ควรพัฒนาในการดำเนินงานต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนาวุฒิ พิมพ์กิ และจันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์ (2557) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี พบว่า การประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยแนวปฏิบัติที่โดดเด่น คือ การประกอบธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น บริหารความเสี่ยงต่ำ ไม่ก่อหนี้เกินกำลัง และดำเนินกิจการอย่างมั่นคงระยะยาว พร้อมทั้งเน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ความประหยัด ซื่อสัตย์ และความสามัคคีเกื้อกูลกัน เมื่อเปรียบเทียบการเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำเป็นต้องผสมผสานการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ครอบคลุมการวางแผน การจัดองค์กร การอำนวยการ และการควบคุม ผู้ประกอบการต้องใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและรู้คุณค่า ทั้งด้านวัตถุดิบ เงินทุน และแรงงาน การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การไม่ก่อหนี้เกินกำลัง และการส่งเสริมความสามัคคีในกลุ่มและชุมชน การส่งเสริมความพึ่งพาตนเองของครอบครัว และชุมชน ช่วยให้วิสาหกิจชุมชนดำเนินงานได้อย่างมั่นคง ดังนั้น การพัฒนาผู้ประกอบการต้องดำเนินการแบบองค์รวม เพื่อสร้างรายได้ ความเข้มแข็ง และความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน

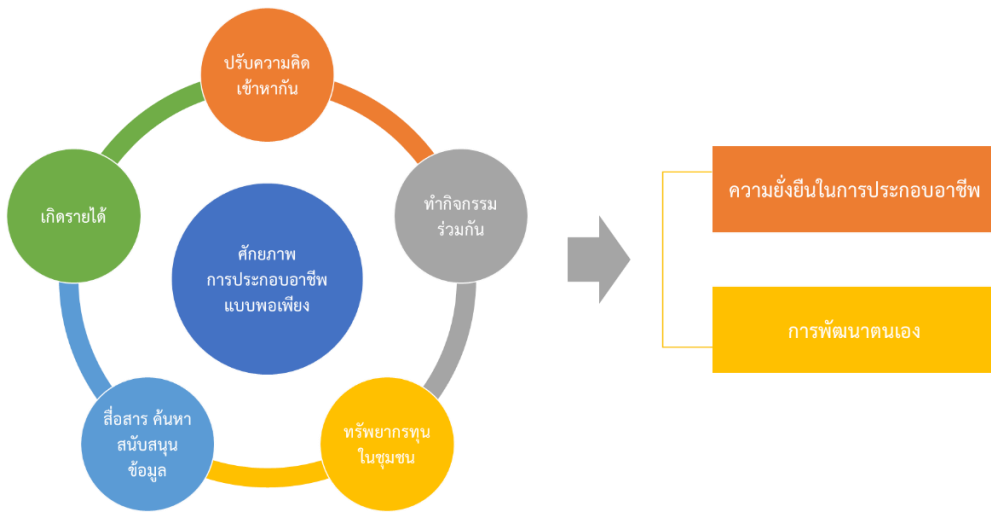
3. รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มุ่งพัฒนาจิตใจให้ภาคภูมิใจในอาชีพและสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง ส่งเสริมความร่วมมือและการพึ่งพากันในชุมชน ปลุกจิตสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาระบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประยุกต์ใช้

ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อความพึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตอย่างพอเพียง เกื้อกูลกัน เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของเขม ภัทท์ เย็นเปี่ยม และคณะ (2556) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทุนมนุษย์ของวิสาหกิจชุมชน ในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง เขตปฏิรูปที่ดิน พบว่า การพัฒนาทุนมนุษย์ของวิสาหกิจชุมชน ในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง เขตปฏิรูปที่ดิน ประสบความสำเร็จเมื่อมีการจัดการที่ดี การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ พื้นที่เหมาะสม และสมาชิกใช้สินเชื่อตรงตามวัตถุประสงค์ ส่วนกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จ มักขาดระบบการจัดการ การสนับสนุนไม่ต่อเนื่อง พื้นที่ ไม่อุดมสมบูรณ์ และเครือข่ายเรียนรู้ไม่เด่นชัด แนวทางพัฒนาทุนมนุษย์ คือ การฝึกอบรม สร้างเครือข่ายเรียนรู้ จัดเวทีการเรียนรู้และศึกษาจากต้นแบบ โดยเงื่อนไขสำคัญ คือ การวิเคราะห์กิจกรรมให้สอดคล้องพื้นที่การสนับสนุนจากหน่วยงาน ผู้นำกลุ่ม และการใช้ สินเชื่อตามวัตถุประสงค์

รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการ การประกอบอาชีพ และการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรอย่างรู้ คุณค่า การส่งเสริมความร่วมมือและความพึ่งพาตนเองระหว่างสมาชิกในชุมชนและ การสร้างภูมิคุ้มกันทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ผู้ประกอบการและชุมชนสามารถ ดำเนินงานได้อย่างมั่นคง สอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า การสร้างชุมชนเข้มแข็งต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสมาชิกชุมชน ภาครัฐ และภาคี สนับสนุน พร้อมระบบสนับสนุนด้านความรู้ ข้อมูล และความสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง สามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลง และรักษาความสมดุลของ เศรษฐกิจทางสังคม

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบ พอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถจัดจำแนก องค์ประกอบได้ตามภาพที่ 1 ซึ่งสะท้อนให้เห็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพการประกอบ อาชีพในลักษณะองค์รวม โดยบูรณาการมิติด้านจิตใจ สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และเศรษฐกิจ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงที่มุ่งเน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ ผู้ประกอบการและชุมชน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการเสริมสร้างศักยภาพการประกอบอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สะท้อนถึงการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนและการพัฒนาชุมชนอย่างมั่นคง สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ด้านจิตใจ สมาชิกมีความคิดและความรู้สึกพอเพียง ยอมรับความแตกต่างทางผลประโยชน์ เกิดความภาคภูมิใจในอาชีพ ยึดมั่นคุณธรรม เอื้อเฟื้อเกื้อกูลกันทำให้รวมกลุ่มได้อย่างมั่นคงแม้มีความต่างด้านรายได้และบทบาท
2. ด้านสังคม สมาชิกช่วยเหลือกันตามบทบาทและความสามารถ เกิดความร่วมมือและการเสียสละ สร้างกลุ่มที่มั่นคง เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชน รักษาประเพณีและวัฒนธรรม นำไปสู่ความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน
3. ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรในชุมชนทั้งด้านคนและทุนอย่างเหมาะสม บริหารจัดการให้สมดุลกับสิ่งแวดล้อม ลดความเสี่ยงต่อความล้มเหลวและส่งเสริมความสำเร็จของกิจกรรมกลุ่ม
4. ด้านเทคโนโลยี นำเทคโนโลยีและภูมิปัญญามาประยุกต์ใช้ สนับสนุนการสื่อสารการจัดการ และนวัตกรรมของกลุ่ม ช่วยให้การงานเป็นระบบ ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและเสริมความเข้าใจร่วมกันของสมาชิก
5. ด้านเศรษฐกิจ กิจกรรมกลุ่มช่วยสร้างรายได้และงานในชุมชน แม้รายได้ไม่เท่ากันแต่มีการยอมรับและแบ่งปันอย่างเป็นธรรม ส่งเสริมการวางแผนที่รอบคอบและการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

6. ความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ เกิดจากการใช้หลักคุณธรรม สัมปยุตธรรม 7 และอิทธิบาท 4 เป็นแนวทาง ช่วยให้อาชีพมีภูมิคุ้มกัน มีการร่วมมือสร้างรายได้ พัฒนาเทคโนโลยี และรักษาทรัพยากร พร้อมถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่รุ่นใหม่ๆ สร้างความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนและสร้างความตระหนักให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดกิจกรรมหลากหลาย เช่น สัมมนา อบรมเชิงปฏิบัติการ และเวิร์กช็อป

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรผลักดันและติดตามการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการพัฒนาครอบคลุมทุกด้าน ได้แก่ ความพอประมาณ การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การสร้างความเข้มแข็ง ความรู้ และคุณธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาระดับความรู้ ความเข้าใจ และการประยุกต์ใช้แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำผลไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงและกรณีศึกษาในอนาคต

2. ควรศึกษาวิถีชีวิตของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในลักษณะที่สมดุลและยั่งยืนภายใต้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

กันต์ อินทวงศ์ และไพโรจน์ ด่วนนคร. (2556). *การจัดการธุรกิจแบบมีส่วนร่วมโดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรธานี* (KMC: การจัดการความรู้สู่ชุมชนพอเพียง) (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ขวัญกมล ดอนขวา. (2555). *การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* (รายงานการวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

เชมภัทท์ เย็นเปี่ยม และคณะ. (2556). *การพัฒนาทุนมนุษย์ของวิสาหกิจชุมชนในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง เขตปฏิรูปที่ดิน* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

- ธนาวุฒิ พิมพ์กิ และจันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์. (2557). การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี. *Journal of Multidisciplinary in Social Sciences*, 10(1), 1–22.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ปิยะวัน เพชรหมี่. (2553). การศึกษาผลสัมฤทธิ์การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. *ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*, 12(2), 38–44.
- สมใจ ศรีเนตร. (2555). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์* (รายงานการวิจัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- สำนักงานการเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (ม.ป.ป.). *ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร*. สืบค้น 20 มีนาคม 2567, จาก <https://shorturl.asia/sZuv3>
- เสรี พงศ์พิศ. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียงการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.